

Besluit tot het aanwijzen van het pand te Schoolstraat 14 te Gemert, kadastraal bekend als GM TOO sectie N perceelnummer 931 als gemeentelijk monument

Het college van de gemeente Gemeert-Bakel,

gelet op artikel 3:1 ., eerste lid, van de Erfgoedverordening 2023 gemeente Gemeert-Bakel;

gelet op artikel 3:6., tweede lid, van de Erfgoedverordening 2023 gemeente Gemeert-Bakel;

gezien het advies van de monumentencommissie d.d. 31 mei 2023;

Besluit

1. tot het aanwijzen van het pand te Schoolstraat 14 te Gemert, kadastraal bekend als GM TOO sectie N perceelnummer 931 als gemeentelijk monument;

Motivering

Uit de redengevende omschrijving is gebleken dat het pand waardevol is. Het pand is waardevol vanwege de uitdrukking van de sociaaleconomische ontwikkeling van Gemert in de negentiende en twintigste eeuw. Het pand representeert de welvarende textielindustrie in Gemert. Tevens is dit pand kenmerkend voor een traditionalistische bouwstijl. Het pand maakt onderdeel uit van het geheel van de Textiel fabriek Van den Acker. Het pand bezit een grote mate van gaafheid. Ook is er sprake van enige zeldzaamheid op lokaal niveau. Ten slotte heeft de monumentencommissie in haar vergadering van 31 mei 2023 positief geadviseerd op de aanwijzing tot gemeentelijk monument.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering datum 23 juni 2026.

namens het college van burgemeester en wethouders,

het college van burgemeester en wethouders,

Secretaris,

F. Kabbouti

de burgemeester,

M. van Veen

Gegevens

Complexnaam:	Van den Ackerterrein
Adres:	Schoolstraat 14 5421 KT, Gemert
Provincie:	Noord-Brabant Gemert-Bakel
Kadastrale gemeente:	GMTOO
Sectie:	
Grondperceel:	931
Status:	Gemeentelijk monument
Monumentnummer:	
Datum van aanwijzing:	n.t.
Kadaster deel/nr:	

Categorie

Hoofdcategorie:	Woning
Subcategorie:	Arbeiderswoning
Architect:	N.v.t.

Omschrijving

Historie:

Deze beschrijving dient om de cultuurhistorische waarden van de (arbeiders)woning vast te stellen. De woning is onderdeel van een rijtje van drie woningen. Deze omschrijving betreft de linker woning van het rijtje.

In de beschrijving worden de gevels met de klok mee beschreven, beginnend bij de voorgevel. De afzonderlijke gevels worden van links naar rechts beschreven. Aangezien de woning Schoolstraat 14 in een rijtje met drie woningen staat, is er geen vrijstaande linkerzijgevel. Met de voorgevel van de woning wordt de woning aan de straatzijde bedoeld. Dit is de oostgevel. Zowel het interieur, als het exterieur zijn onderdeel van de beschrijving.

Aan de westzijde van het centrum van Gemert ligt het complex van Textielfabriek Van den Acker. Het complex is ingesloten tussen de Komweg, Schoolstraat en Ruijschenberghstraat. In 1931 is de naam van een deel van de Schoolstraat aan de noordzijde gewijzigd in Ruijschenberghstraat. Ruijschenbergh was de stichter van de Latijnse School waarnaar de Schoolstraat is vernoemd. Oorspronkelijk liep de Schoolstraat aan de zuidzijde door in de richting van de kerk en het kasteel van Gemert. Eind twintigste eeuw is deze onderbroken toen de Komweg werd aangelegd.

De textielnijverheid in Gemert vindt zijn oorsprong al in de zeventiende eeuw en was voor lange tijd een belangrijke inkomstenbron voor het dorp. Textielfabriek Van den Acker is een van de textielfabrieken in Gemert naast bijvoorbeeld de fabrieken van Prinzen en Raymakers. De voorloper van Van den Acker werd aan het begin van de negentiende eeuw opgericht door Hendrikus van den Acker. Dit bedrijf werd meerdere malen uitgebreid en ging over op de zonen en kleinzonen van Hendrikus van den Acker. In 1893 werd dit bedrijf opgeheven, maar in 1905 begon een van de kleinzonen een stoombontweverij. Dit is de fabriek die nu bekend staat als Textielfabriek Johan van den Acker. Na 200 jaar is de fabriek failliet gegaan en staan de panden leeg.

Op het Kadastraal Minuutplan van 1818 staat er het perceel 530 nog geen bebouwing. Het perceel is dan in eigendom van de kerk en in gebruik als moestuin. In 1933 wordt aan dhr H.A.J. Corstens vergunning verleend voor de bouw van een rij van drie woningen op het perceel. In 1935 worden de drie woningen en een twee onder een kap links daarvan, kadastraal ingetekend. In 1973 wordt de huidige woning op Schoolstraat 14 kadastraal afgesplitst van de overige twee woningen van het rijtje. De naast gelegen 2/1 kapwoningen worden rond de jaren '90 van de twintigste eeuw gesloopt, vermoedelijk voor de aanleg van de Komweg.

De drie arbeiderswoningen zijn gelegen aan de Schoolstraat en zijn met de nok evenwijdig aan de straat gebouwd. De woningen zijn gebouwd vanuit een rechthoekige plattegrond, maar hebben allen een aanbouw aan de achterzijde. Het opgaande werk bestaat uit schoon metselwerk van gemêleerde grijze baksteen, gemetseld in een Vlaams verband met rollagen boven de gevelopeningen en onder de omtimmerde bakgoot met kraaldelen in dezelfde kleur. Het snijvoegwerk bestaat hoofdzakelijk uit een cementhoudende voeg. De woningen zijn gedekt onder zadeldak met rode tuile-dunordpannen. Aan de onderzijde van het dakvlak is een omtimmerde bakgoot aangebracht. Twee schoorstenen steken op de

oorspronkelijke woningscheidende muren door de nok, waarvan een door het dak van Schoolstraat 14. In de jaren '80 van de twintigste eeuw is in de vensters op de begane grond dubbelglas aangebracht.

Exterieur:

De voorgevel is in Vlaams verband gemetseld. Er lopen twee rollagen over de gevel namelijk onder de goot en boven de gevelopeningen. In de voorgevel van nummer 14 bevindt zich aan de linkerzijde de voordeur en rechts daarvan een venster. De (paneelvoor)deur is nog oorspronkelijk. De entree met voordeur wordt aan weerszijde begrensd door een gemetselde pijler onder een hardstenen luifel. Boven de hardstenen luifel is een bovenlicht met drieruits venster. De deur is uitgevoerd met een hardstenen dorpel en neuten. Het naastgelegen venster met gemetselde raamdorpel is oorspronkelijk; wel is er in de tachtiger jaren van de vorige eeuw dubbelglas aangebracht waarbij de roedeverdeling is verwijderd en de bovenlichten vermoedelijk zijn gewijzigd in klepramen.

De achtergevel wordt van links naar rechts beschreven beginnende bij de achterkant van de aanbouw. Zowel de aanbouw als de achtergevel van de woning zijn gemetseld in halfsteensverband en worden boven afgesloten door een brede, geprofileerde houten bakgoot. In de aanbouw zijn twee smalle vensters aanwezig onder een rollaag en met gemetselde vensterbank. In de rechterzijde van de aanbouw bevindt zich de achterdeur en een klein venster. Het venster van de woonkeuken is vermoedelijk nog oorspronkelijk maar is rond 1980 voorzien van dubbelglas. Een gemetselde vensterbank sluit het kozijn onder af. Aan de bovenzijde is een zonnescherm bevestigd, waardoor de vermoedelijke strek, niet te zien is.

De rechterzijgevel van de woning betreft de kopgevel en is gemetseld in Vlaams verband met langs de topgevel een uitstekende rollaag. Op de begane grond bevindt zich rechts een venster met bovenlicht (dubbelglas uit circa 1980) en op de verdieping bevinden zich twee vensters lijkend op kruisvensters. Gevelopeningen zijn onder strek met gemetselde vensterbanken. Boven in de gevel bevindt zich een achtruits stalen roosvenster. In de aanbouw onder plat dak is een nieuw venster geplaatst, zonder strek wel met gemetselde vensterbank.

Interieur:

De oorspronkelijke indeling uit de bouwperiode is bewaard gebleven. Aan de lange gang met rondboog en granitovloer met zwarte bies uit de bouwperiode ligt aan het uiteinde van de gang de (woon)keuken. Een eerdere deur rechts leidt naar de woonkamer, die aan de straatzijde ligt. De trap naar boven ligt ook aan deze gang aan de rechterkant. In de (woon)keuken is de oorspronkelijke granitovloer met zwarte randen nog aanwezig, evenals de (paneel)deuren met bovenlichten en hardstenen dorpels met neuten. Ook is nog een oorspronkelijke keukenkast aanwezig met twee keer twee openslaande deuren met daartussen twee keukenladen. Uit de granitovloer valt op te maken dat de kast verplaatst is. De kast is geplaatst in de nis van de oorspronkelijke schouw. Aan de keuken grenst een slaapkamer met houten vloer, waaronder de kelder en aan de achterzijde van de keuken een bijkeuken. De slaapkamer is gelegen tussen de keuken aan de achterzijde en de woonkamer aan de voorzijde.

De indeling van de bijkeuken is nog oorspronkelijk, maar toilet en douche zijn wel aangepast aan de eisen van de tijd. De kelder met kelderraam met tralies is te bereiken via een deels houten trap waarvan de onderste treden van beton zijn. De woonkamer heeft nog de oorspronkelijke schoorsteenmantel van marmer met later aangebrachte nieuwe witjes. Het plafond een enkelvoudige balklaag met houten delen, allen uit de bouwtijd van de woning. De trap naar de verdieping heeft een rijk vormgegeven houten trapleuning in strakke (art-deco) stijl. Op de verdieping is indeling nog uit de bouwtijd. Er zijn twee slaapkamers met de originele deuren twee inbouwkasten. De kapconstructie bestaat uit een gordingskap die in het midden wordt ondersteund door één A-spant met bouten en pen-gatverbinding verbonden en staand dakbeschot, allen uit de bouwperiode van de woning.

Cultuurhistorische waardering

Cultuurhistorische waarden:

De woning is van hoge cultuurhistorische waarde als uitdrukking van de typologische ontwikkeling van een rij met arbeiderswoningen in Noord-Brabant van het tweede kwart van de twintigste eeuw. Tevens is de woning van hoge cultuurhistorische waarde als uitdrukking van de sociaaleconomische ontwikkeling van Gemert in de 19e en 20ste eeuw en als uitdrukking van de ontwikkeling van de textielindustrie aan de Schoolstraat. De woning is een representant van de welvarende textielindustrie in Gemert en vertegenwoordigt daarmee ook een bijzondere herinneringswaarde.

Architectuur en kunsthistorische waarden:

De woning is van architectuurhistorische waarde vanwege de bouw in traditioneel ambachtelijke bouwtrant met ambachtelijke materialen zoals bakstenen gevels, gemetselde raamdorpels en gebakken pannen en luxe afwerking onder andere door granito vloeren en balustrade in art-deco uitvoering.

Situationele en ensemble waarden:

De woning is van hoge situationele waarde als onderdeel van een rij van drie arbeiderswoningen. Verder is de woning van situationele waarde als onderdeel van een oud bebouwingslint aan de Schoolstraat. Tevens vormt de rij van drie arbeiderswoningen een ensemble met Schoolstraat 12, 16, 18, Ruijschenberghstraat 14 als onderdeel van de Textielfabriek Van den Acker.

Gaafheid en herkenbaarheid:

De woning dateert uit 1933 en verkeert nog in hoge mate van oorspronkelijke staat. Het object is van belang vanwege de gaafheid en herkenbaarheid van de woning. Het metselwerk van de gevels en de gevelindeling zijn grotendeels oorspronkelijk. Ook de indeling is nog grotendeels bewaard gebleven, net als interieurafwerkingen zoals vloeren en balkenplafond nog aanwezig, evenals de schoorsteenmantel, paneeldeuren, keukenkast uit de bouwtijd, de trapleuning met balustrade en de dakconstructie. Het dubbelglas dat is aangebracht in de vensters op de begane grond doet afbreuk aan de gaafheid.

Zeldzaamheid:

Woningen uit de jaren dertig van de vorige eeuw zijn niet zeldzaam. Er is wel sprake van zeldzaamheids-waarde door de gaafheid van exterieur en interieur. Tevens vertegenwoordigt de woning cultuurhisto-rische-, architectuurhistorische-, stedenbouwkundige- en zeldzaamheids-waarde op lokaal niveau.